

## GIÁO DỤC CÁC GIÁ TRỊ ĐẠO ĐỨC TRUYỀN THỐNG TRONG XÂY DỰNG NHÂN CÁCH CON NGƯỜI VIỆT NAM HIỆN NAY

CAO THU HANG (\*)

**G**iao dục là một trong những phương thức hết sức quan trọng trong quá trình hình thành nhân cách. Bằng con đường này, người ta lĩnh hội được các giá trị xã hội, trong đó có các giá trị đạo đức, và do vậy nhân cách con người mới được hình thành và phát triển. Thông qua giáo dục đạo đức, các khái niệm, các phẩm chất các giá trị đạo đức nhận thức sâu sắc hơn, các hành vi của con người sẽ phù hợp hơn với các chuẩn mực xã hội, làm cho con người có khả năng tự kiểm tra, nhận xét, hành vi, nhiều hạnh phúc của mình. Qua nội dung dạy học nhân ái, sẽ bao dung trong họ. Cách này hàng ngàn năm, nhà triết học Aristotê đã từng nói, người ta dạy dỗ hành vi không phải để biết hành vi, mà để trở thành con người có hành vi.

Trong công tác giáo dục đạo đức, việc coi trọng giáo dục đạo đức truyền thống là một yêu cầu có bản. Theo quan niệm bền vững, không chỉ sẽ phát triển mà còn bảo vệ và giữ gìn là sẽ kết quả. Nội dung sẽ phát triển là nội dung sẽ kết quả. Đây là một khâu trung gian hết sức quan trọng, là cầu nối giữa cái cũ và cái mới. Bởi vậy, mỗi một hành vi đạo đức của chúng ta hôm nay, tuy nếu thực hiện theo yêu cầu của cuộc sống hiện tại, nhưng chúng ta nếu có nguồn

gốc sâu xa thì trong quá khứ nếu xuất phát từ những truyền thống của cha ông. Do vậy giáo dục truyền thống, hiện tại và tương lai có mối quan hệ khăng khít. Giáo dục các giá trị đạo đức truyền thống là một phương cách mà chúng ta nên nên tổng lại.

Nhất biết, trong giai đoạn hiện nay, qua các phương tiện truyền thông hiện đại, hầu như mọi người đều tiếp xúc với lối sống phương Tây, việc tăng cường giáo dục đạo đức truyền thống con trẻ ra những cơ chế phòng ngừa, khái niệm "miền dích" với các phẩm giá, giữ gìn và phát triển những giá trị tốt đẹp của dân tộc.

Thực tế đã chứng minh rằng, nhiều quốc gia, do sẽ phát triển nhanh về kinh tế đã dẫn đến việc chơi bỏ các giá trị truyền thống. Ngay nay, hội này nhận thấy hầu như tại hai: sẽ khủng hoảng về các chuẩn mực giá trị.

Công tác giáo dục các giá trị đạo đức truyền thống phải hướng đến mục tiêu: hình thành nên những con người mới, vừa mang tính hiện đại, vừa mang bản sắc dân tộc. Nếu thực hiện được điều này, cần phải thực hiện công tác giáo dục ở cả ba môi trường: gia đình, nhà trường và xã hội.

*Thôi nhất, gia đình.*

Thuở Singapore khi nói về vai trò của gia đình nói với việc phát triển nhân cách: "Chúng ta nên có một hệ thống chất chế các giá trị truyền thống làm cho giá trị của chúng ta trở nên vững mạnh. Những giá trị đạo đức thì thực

(\*) Thạc sĩ triết học, Viện Triết học, Viện Khoa học xã hội Việt Nam

này, nào giờ cho chúng ta noan kết với nhau, và thực này chúng ta về phía trước. Chúng ta phải giữ gìn những giai trẻ nhỏ những giai trẻ cô bạn của xã hội chúng ta cho thế kỷ tới”<sup>(1)</sup>.

Gia đình là nơi con người sinh ra và lớn lên. Trước khi tiếp xúc với những quy tắc, chuẩn mực của xã hội, con người mới tiếp xúc với những quy phạm trong gia đình, một trang bìa những kiến thức cần thiết để nhận biết cho những xử thế ngoài xã hội. Nhà giáo dục học người Nga V.Xukhoimlinski đã coi nhận xét rất đúng rằng: “Tình cảm nhận hậu, phong độ của cảm là trung tâm của nhận thức. Nếu tình cảm nhận hậu không một giáo dục từ thời ấu thơ thì bạn sẽ không bao giờ giáo dục một đứa trẻ, bởi vì, chất người chân chính nội tâm một đứa trẻ hình thành trong tâm hồn con người trong thời với việc nhận thức những chân lý này tiến và quan trọng nhất, trong thời với sự tiếp xúc trước các thái độ của những lời nói thân thiện. Ở tuổi ấu thơ, con người phải trải qua một trường học cảm - trường giáo dục những tình cảm nhận hậu”<sup>(2)</sup>. Một học giả Việt Nam cũng cho rằng, gia đình chính là cái nôi đầu tiên để cho mỗi người tiếp xúc với các giai trẻ truyền thống của dân tộc. Sự hình thành cá tính, bản sắc của mỗi người nếu bắt đầu từ gia đình. “Gia đình là nôi và đầu tiên cho trách nhiệm xã hội hoạt động, truyền thụ các giai trẻ và hoạt động xã hội từ thế hệ này sang thế hệ khác, các giai trẻ một bản và phải huy động”<sup>(3)</sup>.

Một người ta nói về gia đình nhờ một tác phẩm của xã hội. Một xã hội muốn vững mạnh thì các tác phẩm của nó phải khỏe mạnh. Gia đình hành phúc tạo nên kiến cho xã hội phát triển; xã hội phát triển tạo nên kiến cho gia đình hành phúc. Nếu trong gia đình có những người con bất hiếu thì chúng sẽ phải hoạt động xã hội hoặc trôi dạt thành gánh nặng cho xã hội; con nếu là những người con bất hiếu thì tất yếu, họ sẽ là những người có ích cho xã hội. Vì lẽ đó trong lịch sử vai trò của gia

đình luôn một cao. Họ Chuột, lúc sinh thời cũng rất cao vai trò của gia đình. Người nhà Khang nói: “Rất quan trọng nên gia đình là nền tảng và nhiều gia đình mỗi công lại thành xã hội, xã hội tốt thì gia đình càng tốt, gia đình tốt thì xã hội mỗi tốt. Hai nhận của xã hội là gia đình. Chính vì muốn xây dựng chủ nghĩa xã hội mà phải chú ý hai nhận cho tốt”<sup>(4)</sup>.

Có thể thấy, từ lúc sinh ra cho đến tuổi thiếu niên, những giai trẻ phát triển của con người rất cần nên ảnh hưởng của gia đình, ngay cả tuổi trẻ trong thanh, ảnh hưởng của gia đình vẫn rất quan trọng, nên biết làm việc với các một phòng Một luôn cao vai trò của gia đình. Trong thiết chế xã hội của Việt Nam, gia đình có vị trí quan trọng trong mỗi con người. Người ta nói ra nhiều quy tắc rằng bước mỗi quan hệ giữa con người và gia đình. Chẳng hạn, nếu trong gia đình có một người bị xã hội thì các thành viên trong gia đình tùy theo một nào nặng nề cũng bị xã hội. Ở đây, ngoài nghĩa tiêu cực, con người cao vai trò của gia đình nói với việc giáo dục các thành viên trong gia đình; gia đình phải có trách nhiệm giáo dục các thành viên của mình. Bên cạnh đó cũng có các chính sách để nhận biết cho sự ổn định gia đình, như: “Nếu người nam ông bị tội lỗi này thì pháp luật bắt buộc với chính, với hậu này theo nhà kho chia là gia đình. Cha mẹ, con cháu người bị tội thì một tùy ý Sứ pháp luật thì hành những nhà ăn này là một gia đình khỏi bị tiêu tan”<sup>(5)</sup>.

Gia đình Việt Nam con cháu chi phối của họ tổ tông Nho giáo. Nhờ đó biết, giáo lý Nho giáo rất cao vai trò của gia đình. Các nhà kinh điển của Nho giáo như Tống nói: “Thiên hai gốc ở một, một gốc ở hai nhà nhà gốc ở thân mình”. Nhờ vậy, người xưa rất quan trọng rất rằng, trước khi thiết lập sự ổn định trong xã hội, cần phải có sự ổn định ở chính trong gia đình. Chẳng hạn “mỗi người nếu yêu thương cha mẹ mình, nếu kính trọng bậc trên trong mình thì tôi thiên hai một thái bình”<sup>(6)</sup>.

Như là những nhà niềm của gia đình Việt Nam.

(1) Dẫn theo: Năng Cảnh Khanh. *Các nhận tác phẩm kinh tế xã hội học về sự phát triển*. Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, 1999, tr.120.

(2) V.A.Xukhoimlinski. *Hành phúc và bất hạnh*. Nxb Phụ nữ Hà Nội, 1995, tr.13.

(3) Lê Thị. *Vai trò của gia đình trong việc xây dựng nhận thức con người Việt Nam*. Nxb Phụ nữ Hà Nội, 1997, tr.140.

(4) Hồ Chí Minh. *Toán tập*, t.9. Nxb Chính trị Quốc gia, Hà Nội, 1996, tr.523.

(5) Nguyễn Duy Anh. *Việt Nam và hoạt động xã hội*. Nxb TP. Hồ Chí Minh, 1992, tr.131.

(6) Vũ Khiêu. *Nho giáo và gia đình*. Nxb Kinh tế xã hội, Hà Nội, 1995, tr.36-37.

Những năm gần đây ta nên nhớ truyền thống gia đình Việt Nam, nước thời thực dân phát triển trong suốt chiều dài lịch sử Gia đình truyền thống Việt Nam là “mảnh vườn, mảnh ruộng, mảnh nương nuôi dưỡng và hình thành nhân cách con người Việt Nam, theo những chuẩn mực giống nòi”<sup>(7)</sup>. Những giá trị văn hóa sống óa lễ nghĩa, tôn ti trật tự, kính trên nhường dưới, hoà thuận... luôn được đề cao, và do vậy luôn làm mực thước của việc giáo dục trong gia đình. Có rất nhiều gia đình có những bậc gia huấn nên dạy dỗ con cháu, nhờ các bậc gia huấn của Nguyễn Trãi, Mã Ninh Chi, Bùi Huy Bích, Lê Quý Đôn... Qua các bậc gia huấn này, các giá trị tốt đẹp của dân tộc được truyền từ đời này sang đời khác.

Ngày nay, quá trình phát triển nên kinh tế thị trường đã tạo ra những biến đổi sâu sắc trong hệ giá trị, và một tác động không nhỏ đến các thiết chế gia đình. Tuy vậy, nhìn lại, ta vẫn thấy trong các gia đình ta ngày nay, ta vẫn thấy những nét đẹp của truyền thống gia đình Việt Nam. Những năm gần đây, những hạn chế nhất của nền kinh tế thị trường. Công tác giáo dục giá trị nào đó truyền thống trong gia đình vẫn được mọi người đề cao. Một số phong tục tốt đẹp của người xưa như việc thờ cúng tổ tiên, lễ mừng thọ người cao tuổi. Vì vậy, việc Ban Chấp hành xã hội và gia đình vẫn hoạt động xây dựng một quy ước và xây dựng gia đình văn hoá là một việc làm đáng khích lệ. Trong nội dung cơ bản của phần ảnh hưởng những giá trị truyền thống của dân tộc: xây dựng gia đình hoà thuận, ấm no, hạnh phúc; coi trọng thân nhân kết và đồng thời láng giềng; giữ gìn và sinh sôi nòi giống, chống các tệ nạn xã hội; thức hiện đầy đủ các quyền và nghĩa vụ công dân.

#### *Thời đại, nhà trường.*

Cùng với gia đình, nhà trường có vai trò lớn trong công tác giáo dục các giá trị nào đó truyền thống. Không thể phủ nhận được truyền thống hiếu học của người Việt Nam. Đây là một truyền thống quý báu của dân tộc ta. Truyền thống hiếu học này được hiểu và bao gồm cả học chữ và học làm người. “Tiên học lễ hậu học văn” là câu châm ngôn cổ xưa của dân tộc Việt Nam. Nó thể hiện rằng công việc học tập không chỉ là học văn hoá học chữ mà chủ yếu là học những giá trị làm người. Ngày nay, khái niệm

hiếu học hiện diện trong trường học của Việt Nam.

Tuy nhiên, nhiều năm qua, bởi một giáo dục công dân văn hoá nào đó vẫn còn chưa chú trọng nhiều nên nội dung các giá trị nào đó truyền thống của dân tộc. Vì vậy, tầng lớp trẻ những người sống trong không khí của thời hiện đại, không phải chịu nhiều biến cố của lịch sử nào hiểu biết ít về các giá trị truyền thống. Nhiều nay gây ra những khó khăn cho học sinh trong việc thiết lập cuộc sống của mình với những thế hệ trước, tạo ra cái mà người ta vẫn gọi là “số xung đột giữa các thế hệ”. Nhiều tra xã hội học cho thấy: 39% số người được hỏi không biết về Vua Hùng; 64 % không biết Trường Công Nhân là ai; 71,4% trả lời sai về Lăng Thế Vinh và 50,4% không biết chữ của Chu Văn An<sup>(8)</sup>.

Nhìn lại tình hình này, nhiều người cho rằng, bên cạnh việc giáo dục nào đó truyền thống còn có vấn đề thì công trình học năng về “kiến thức cao siêu” cũng chiếm nhiều thời gian của học sinh, dẫn đến hiện tượng quá tải, học sinh không có thời giờ, hay “tiếp thu” những môn học bổ ích cho xã hội “phụ” này. Có thể thấy, với các thế hệ của mình, giáo viên dạy các môn khác cũng có thể tham gia giáo dục nào đó (chúng tôi nói tới giáo dục theo nghĩa chung nhất, chứ không chỉ là những bài giảng trong sách vở). Tuy nhiên, trên thực tế hiện nay còn rất chậm. Bởi vậy nên hạn chế khả năng “dạy người” thông qua “dạy chữ” trong nhà trường<sup>(9)</sup>. Nhờ vậy, “Nếu trong trường học, chúng ta chỉ dạy cho học sinh hiểu một số kiến thức mà không dạy cho các em lòng thông cảm người, thì nó là một điều rất tai hại. Học sinh học ở trường, liệu về nhà có biết thông cha mẹ, thông anh em không? Ngoài xã hội, liệu có biết thông yêu bạn bè, kính trọng người già không hay không? Nó là một lỗi lầm của các bậc cha mẹ, nó là những điều nói với nhà trường và thầy giáo phải suy

(7) Văn Quân. *Về các giá trị dân tộc*. Nxb Văn hoá dân tộc, Hà Nội, 1995, tr.20.

(8) Dẫn theo: Báo Công an nhân dân, số ra ngày 23-12-2004, tr.2.

(9) Xem: Kim Thoa. *Nhà trường học những kỹ năng sống*. Báo Hà Nội mới, ngày 24-3-2010.

(10) Dẫn theo: Nguyễn Hồng Phong. *Một số công trình nghiên cứu khoa học xã hội và nhân văn*, t.2. Nxb Khoa học xã hội, Hà Nội, 2004, tr.175.

nghe và giải đáp<sup>(10)</sup>.

Nhờ nền trình bày, công tác giáo dục nào đó học hoặc dạy các công việc mà trí tuệ con người tìm kiếm và rèn luyện nghe lời thì cần phải có sự kết hợp giữa nhiều hoạt động khác. Lenin đã nói: “Cổ xưa của nào đó cũng sản xuất tranh vẽ cũng có và hoàn thành công việc xây dựng chủ nghĩa cộng sản. Nó là lời giải đáp về vấn đề phải học tập chủ nghĩa cộng sản nhờ thế nào. Chúng ta không tin vào việc rèn luyện, giáo dục và học tập nếu những việc đó chỉ nằm trong nhà trường và tách rời cuộc sống xã hội”<sup>(11)</sup>. Nhiều nay công việc học phải đi đôi với hạnh. Sinh thời, Chủ tịch Hồ Chí Minh thường nhắc nhở học phải đi đôi với hạnh, lý luận phải đi đôi với thực tiễn. Bởi lẽ theo Người, lý luận không có thực tiễn là lý luận suông, thực tiễn không có lý luận là thực tiễn mù quáng.

Do nội dung công tác giáo dục các giải trí nào đó truyền thông cũng không chỉ là những bài học trong sách vở mà cần phải có kết hợp với hoạt động thực tiễn. Trong những năm gần đây, một số phong trào “Nền ôn tập nghiệp”, “Về nguồn”, việc tổ chức các lễ hội truyền thống, hướng về cội nguồn, tưởng nhớ các anh hùng dân tộc... nào đó không khỏi xôn xao và thu hút sự tham gia đông đảo của các trường học. Đây chính là việc làm thiết thực, khi dạy trong học sinh, sinh viên tình cảm và niềm tự hào dân tộc, tình yêu quê hương đất nước, tinh thần đoàn kết và nhân ái...

#### *Thời ba, xã hội.*

Trong bối cảnh gia đình và nhà trường, xã hội cũng có vai trò không nhỏ đối với việc giáo dục các giải trí nào đó truyền thông. Nhiều nay thể hiện ở chỗ nội dung hướng các giải trí nào đó về mọi người tiếp nhận và làm theo. Công tác này đòi hỏi nhà nước, các tổ chức xã hội và công đồng dân cư phải nắm vững.

Nhà nước, thông qua các phòng truyền thống và bằng các quy phạm pháp luật có chức năng nội dung các giải trí nào đó truyền thông, là cơ quan có quyền lực mạnh nhất trong việc giới thiệu và phát huy các giải trí truyền thống.

Truyền thông là một hoạt động cơ bản của con người. Đây là một quá trình truyền đạt thông

tin mà qua nội dung có thể trao đổi với nhau, biểu đạt và thông qua nội dung nào đó khác. Ở một khía cạnh nào đó mỗi hoạt động của con người và xã hội đều cần đến truyền thông. Đây chính là một phương thức để “Xã hội tiếp nhận và vận hành của các cá nhân trong thời đại công nghệ xã hội kết nối và vận hành của thế hệ trước và lâu truyền và hành cho thế hệ sau”<sup>(12)</sup>.

Sở dĩ hình thành nên cách là một quá trình giáo dục và truyền thông. Quá trình này đòi hỏi thực hiện một cách có quy và không có quy. Việc thực hiện giáo dục truyền thông cần có một nội dung nhất định và cần có những nguyên tắc rất cơ bản trong cuộc sống, mang nội dung chung cho mọi nội dung. Nhận thức là một quá trình hình thành và phát triển suốt đời con người, cho nên phải hình thành một lần là xong. Bởi vậy, xét ở một khía cạnh nào đó nội dung giáo dục truyền thông không có quy định rõ ràng và quan trọng đối với sự phát triển nhận thức của mỗi người. Do vậy, cần thể hiện vai trò của truyền thông nội dung với sự phát triển nhận thức của mỗi người.

Trong nhiều kiến thức này, việc này mạnh công tác giáo dục giải trí nào đó truyền thông qua truyền thông có ý nghĩa rất quan trọng. Thông qua các phương tiện truyền thông, nhờ sách, báo, đài, tạp chí, phim ảnh... truyền thông có thể làm cho công chúng tiếp nhận dễ dàng hơn với các giải trí nào đó truyền thông. Trong thời kỳ hiện nay, phải thấy rằng vai trò của công tác giáo dục giải trí nào đó truyền thông của truyền thông nào đó nhận thức rất rõ ràng. Với sự quan tâm của Đảng và Nhà nước, sự nhiệt tình của các lực lượng truyền thông, công tác giáo dục các giải trí nào đó truyền thông trên các phương tiện truyền thông có thể có những thành tựu đáng khích lệ.

Việc nêu những tầm gương “người tốt, việc tốt” có vai trò không nhỏ trong việc hình thành và phát triển nhận thức. Nội dung cho mỗi người có gắng phấn đấu làm theo. Và truyền thông này cũng cần là “kênh” giới thiệu những tấm gương nào đó rất có hiệu quả mà nên hình ảnh cuộc vận động “Học tập và làm theo tấm gương

<sup>(11)</sup> V.I.Lenin. *Toán tập*, t.41. Nxb Tiến bộ Matxcôva, 1977, tr.358.

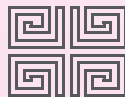
<sup>(12)</sup> Trần Ngọc Tường. *Vai trò của truyền thông nội dung trong giáo dục thẩm mỹ ở nước ta hiện nay*. Nxb Chính trị quốc gia, Hà Nội, 2001, tr.66.

nhà nước Hồ Chí Minh". Nhân cách Hồ Chí Minh là tổng hợp các kết hợp biến chứng, là sự nối liền, nâng cao những giá trị nhà nước truyền thống của dân tộc phù hợp với thời đại, với dân tộc, với quốc tế. Cuộc vận động này đã tạo ra những hiệu ứng rất tích cực trong đời sống xã hội của toàn thể nhân dân Việt Nam. Theo kết quả điều tra về đạo đức xã hội của Ban Tuyên giáo Trung ương và Ban Tuyên giáo một số tỉnh, thành phố cho thấy, qua 4 năm triển khai cuộc vận động, các chỉ số chuyển biến trong các bộ phận viên chức nhân dân trong học tập và làm theo tấm gương nhà nước Hồ Chí Minh. Chẳng hạn, về chuyển biến trong thói quen tiết kiệm, chi tiêu lãng phí, có 30,5% người nước ngoài cho thấy có chuyển biến tốt, và 51,6% cho rằng có chuyển biến<sup>(13)</sup>.

Đạo đức xã hội là tập hợp những yếu tố của cá nhân hay cộng đồng trước các vấn đề xã hội, hiện tượng có tính thời sự. Những yếu tố này của các cá nhân này hoặc của cộng đồng này nói với các vấn đề xã hội nếu có liên quan đến nhu cầu, lợi ích của họ. Đây là hiện tượng xã hội rất phức tạp, có tính động trong việc nhiều cách hành vi của con người. Cùng với pháp luật, đạo đức xã hội thể hiện rõ rệt năng lực hành vi của mình. Với tư cách là cơ chế hành vi của các giá trị các hành vi, đạo đức xã hội biểu dương và khuyến khích các hành vi hợp chuẩn, phê phán và góp phần ngăn chặn các hành vi lệch chuẩn. Nhờ đạo đức, con người xác định được giá trị, ý nghĩa đích thực của hành vi và có được những nền tảng cần thiết cho các ứng xử. Dân tộc ta có câu "Trăm năm bia đá thì mòn, ngàn năm bia miệng vẫn còn trơ trọi" nên

khẳng định vai trò của đạo đức trong việc nhiều cách hành vi nhà nước. Bởi lẽ đạo đức xã hội là biểu hiện lợi ích xã hội. Tuy nhiên, nhờ các nội dung trên, đạo đức xã hội là lương y đức của một bộ phận dân cư trước những vấn đề xã hội có liên quan đến lợi ích của họ, nên có thể thấy, lợi ích này có thể phù hợp hoặc không phù hợp với lợi ích của toàn xã hội, với những chuẩn mực xã hội. Do vậy, đạo đức xã hội như con dao hai lưỡi trong quá trình nhiều cách hành vi. Đạo đức nếu sẽ tạo ra các hành vi tích cực; ngược lại, đạo đức sai có thể làm mất niềm tin, ảnh hưởng không tốt đến khả năng tiếp nhận của nhân cách<sup>(14)</sup>. Do vậy việc tạo ra những đạo đức xã hội mang tính tích cực trong việc xây dựng những giá trị nhà nước tốt đẹp của xã hội là việc làm cần thiết khuyến khích.

Công tác giáo dục các giá trị nhà nước truyền thống cần đạt hiệu quả nếu có sự kết hợp với các loại hình giáo dục khác. Nội dung giáo dục tri thức, giáo dục pháp luật, giáo dục thẩm mỹ. Nếu nâng lo ngại là nhiều khi chỉ thiên về giáo dục nhà nước (mà trong trường hợp này, có thể hiểu là nhà nước truyền thống, bởi lẽ người ta thường lấy những giá trị từ thời xa xưa làm dạy lại), xem thường các loại giáo dục khác, dẫn đến tình hình là nhân cách bị phát triển phiến diện, khả năng tiếp nhận những nội dung, các vấn đề xã hội của thời đại rất kém. Sự kết hợp những biện pháp giáo dục trên làm tăng sự phát triển phong phú của nhân cách. Và sự phát triển phong phú của nhân cách sẽ tạo nên tiền đề cho việc tiếp thu các giá trị nhà nước truyền thống dân tộc có hiệu quả hơn.



<sup>(13)</sup> Dẫn theo: An Trần. *Hỏi nghi toàn quốc: tổng kết 4 năm thực hiện Cuộc vận động "Học tập và làm theo tấm gương nhà nước Hồ Chí Minh"*. Báo Hải Nội mỗi ngày 13-12-2010, tr.2.

<sup>(14)</sup> Xem: Ngô Huy. *Xây dựng môi trường văn hoá ở nước ta hiện nay từ góc nhìn giá trị học*. Viện Văn hoá và NXB Văn hoá - Thông tin, Hà Nội, 2001, tr.409.